

Sygn. akt I KZP 12/17

UCHWAŁA

składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

Dnia 25 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)
SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)
SSN Waldemar Płóciennik
SSN Roman Sądej
SSN Andrzej Siuchniński
SSN Andrzej Stępka
SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Ewa Sokołowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 stycznia 2018 r.,

przedstawionego na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.) wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2017 r. (BSA II-4110-6/17) o rozstrzygnięcie przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni prawa, występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w zakresie dotyczącym następującego zagadnienia prawnego:

„1. Czy na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydane w postępowaniu toczącym się na podstawie ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tj.: Dz.U. z 2016 r., poz. 1713 ze zm.) przysługuje zażalenie?

W przypadku udzielenia odpowiedzi pozytywnej:

2. Jaki sąd jest funkcjonalnie właściwy do rozpoznania zażalenia, o którym mowa w pkt 1?”

podjął uchwałę:

Na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydane w postępowaniu w sprawach o wykroczenia zażalenie nie przysługuje.

UZASADNIENIE

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, wniósł o rozstrzygnięcie przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni prawa, występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w zakresie dotyczącym przedstawionego powyżej zagadnienia prawnego.

W uzasadnieniu swego wystąpienia Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że na gruncie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tj.:Dz.U. z 2016 r., poz. 1713 ze zm.; dalej: k.p.s.w.), problematyka orzekania w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji oraz zaskarżalności rozstrzygnięć w tej materii regulowana jest dwojako. Po pierwsze, ogólna regulacja problematyki wyrokowania na rozprawie znalazła się w przepisie art. 82 § 1 k.p.s.w. Wskazuje on na odpowiednie stosowanie m.in. przepisu art. 422 k.p.k. Przepis ten zaś w § 3 stanowi, że prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku złożonego przez osobę nieuprawnioną, po terminie lub jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2 k.p.k. Na zarządzenie prezesa sądu pierwszej instancji przysługuje zażalenie. Po drugie, przepis art. 82 § 7 k.p.s.w. normuje szczególną sytuację, w której dochodzi do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku w przypadku, gdy przebieg rozprawy jest utrwalany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, a uzasadnienie wyroku zostało przedstawione wyłącznie w formie ustnej, bezpośrednio po jego ogłoszeniu. W takich okolicznościach w terminie zawitym 7

dni od daty ogłoszenia wyroku strona może złożyć pisemny wniosek o sporządzenie i doręczenie przekładu uzasadnienia wyroku przedstawionego w formie ustnej. Dla obwinionego pozbawionego wolności, który nie ma obrońcy i nie był obecny podczas ogłaszania wyroku lub przedstawiania ustnego uzasadnienia, termin ten biegnie od daty doręczenia mu wyroku. Prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną lub po terminie. Na zarządzenie prezesa sądu przysługuje zażalenie.

W przypadku postępowania przed sądem odwoławczym brak jest regulacji, która wprost odnosiłaby się do zagadnienia wnioskowania o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Brak jest również w tej materii – analogicznego do art. 82 § 1 k.p.s.w. – przepisu odsyłającego do unormowań z Kodeksu postępowania karnego.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że na tle zreferowanych we wniosku unormowań Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych sformułowane zostały dwa odmienne stanowiska w przedmiocie zaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego.

Zgodnie z pierwszym poglądem, wyrażonym kilkakrotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienie z dnia 30 sierpnia 2006 r., III KZ 44/06; postanowienie z dnia 7 lutego 2013 r., III KZ 92/12; postanowienie z dnia 14 grudnia 2016 r., III KZ 80/16, OSNKW 2017, z. 4, poz. 22) oraz w orzecznictwie sądów apelacyjnych (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 października 2016 r., II AKz 698/16), zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest w postępowaniu wykroczeniowym niezaskarżalne. Stanowisko to nie jest jednak jednolicie uzasadniane.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2006 r., III KZ 44/06 przyjęto, że brak uprawnienia strony do zaskarżenia zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie budzi wątpliwości, gdyż przepis art. 107 k.p.s.w. nie stanowi o dopuszczalności takiego zażalenia, a przepis art. 109 § 2 k.p.s.w. nie

zawiera odesłania do art. 422 § 3 k.p.k. Powoduje to, że zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest decyzją sądu odwoławczego w rozumieniu art. 426 § 1 k.p.k. – stosowanego odpowiednio na podstawie odesłania z art. 109 § 2 k.p.s.w. – na które, zgodnie z tym pierwszym przepisem, zażalenie nie przysługuje.

W postanowieniu z dnia 7 lutego 2013 r., III KZ 92/12, dotyczącym co prawda zaskarżalności postanowienia o odmowie przywrócenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, ale poruszającym również problematykę zaskarżalności zarządzenia odmawiającego sporządzenia uzasadnienia w trybie art. 107 § 2 k.p.s.w., Sąd Najwyższy, dzieląc stanowisko przedstawione w omówionym wcześniej postanowieniu, wskazał dodatkowo, że przepisy dotyczące właściwości sądu nie przyznają kompetencji do rozpoznania zażalenia na takie zarządzenie ani Sądowi Najwyższemu, ani sądowi apelacyjnemu.

Odmienne uzasadnienie przedstawił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 grudnia 2016 r., III KZ 80/16. W odróżnieniu od wymienionych powyżej judykatów, Sąd Najwyższy stwierdził w nim, że w postępowaniu odwoławczym prowadzonym w sprawie o wykroczenia odpowiednie zastosowanie mają przepisy dotyczące postępowania przed sądem pierwszej instancji (art. 109 § 1 k.p.s.w.), a te odsyłają do art. 422 k.p.k. (art. 82 § 1 zd. 2 k.p.s.w.). W konsekwencji odpowiednie zastosowanie znajduje w postępowaniu odwoławczym przepis art. 422 § 3 k.p.k., który przewiduje m.in. możliwość wniesienia zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji. „Odpowiednie” stosowanie przepisu art. 422 § 3 k.p.k. w postępowaniu odwoławczym w sprawach o wykroczenia, w ocenie Sądu Najwyższego, następuje z uwzględnieniem specyfiki tego postępowania i przepisów, które je regulują. Skoro w postępowaniu w sprawach o wykroczenia nie przysługuje stronom kasacja, to nie można przyjmować właściwości Sądu Najwyższego do rozpoznawania zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku strony o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jako decyzji o charakterze okołokasacyjnym. Zauważono przy tym, że przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia nie przewidują możliwości wniesienia

zażalenia na odmowę przyjęcia przedmiotowego wniosku do tzw. instancji poziomej. Konkludując, Sąd Najwyższy przyjął, że „...odpowiednie stosowanie poprzez art. 109 § 1 k.p.s.w. przepisu art. 422 § 3 k.p.k. w postępowaniu odwoławczym prowadzonym w oparciu o przepisy procedury wykroczeniowej oznacza, że zastosowanie znajdzie jego zdanie pierwsze co do wydania zarządzenia o odmowie przyjęcia omawianego tu wniosku, zaś nie będzie mogło być stosowane jego zdanie drugie dotyczące możliwości wniesienia zażalenia na powyższą decyzję. Zażalenia takiego nie przewiduje bowiem żaden przepis Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia ani prawidłowa wykładnia przepisów związana z odpowiednim tylko stosowaniem w procedurze wykroczeniowej art. 422 § 3 k.p.k., uwzględniająca specyfikę postępowania w sprawach o wykroczenia”.

Jeszcze inaczej do tego problemu odniósł się Sąd Apelacyjny w Gdańsku w postanowieniu z dnia 18 października 2016 r., II AKz 698/16. Odwołując się do wcześniejszych postanowień Sądu Najwyższego (III KZ 44/06 i III KZ 92/12), Sąd Apelacyjny uznał, że niezasadne jest wywodzenie stosowania art. 422 § 3 k.p.k. w postępowaniu odwoławczym w sprawach o wykroczenia z kaskadowego odesłania z art. 109 § 1 k.p.s.w. w zw. z art. 82 § 1 zd. 2 k.p.s.w. Przepis art. 109 § 1 k.p.s.w. przewiduje bowiem odpowiednie stosowanie w postępowaniu odwoławczym przepisów dotyczących postępowania przed sądem pierwszej instancji, tylko pod warunkiem, że przepisy działu X Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia nie stanowią inaczej. Z całokształtu regulacji zawartej w art. 107 k.p.s.w. i art. 109 § 2 k.p.s.w. wynika natomiast, iż ustawodawca całościowo unormował kwestię sporządzania uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego i nie przewidział odesłania do art. 457 k.p.k., który stanowiłby podstawę zaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o uzasadnienie wyroku. Z uwagi na stosowanie w postępowaniu wykroczeniowym art. 426 § 1 k.p.k., należy przyjąć, że zaskarżalność zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego powinna wynikać wyraźnie z przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, a ewentualne wątpliwości należy rozstrzygnąć na rzecz respektowania reguły, jaką jest niedopuszczalność zaskarżania orzeczeń i zarządzeń wydawanych w toku postępowania odwoławczego. Za takim wnioskiem, w ocenie Sądu Apelacyjnego, przemawiają

również argumenty natury celowościowej. Brak możliwości wniesienia kasacji sprawia, że zwrócenie się do sądu odwoławczego o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku może służyć wyłącznie celom informacyjnym, co nie przemawia za zaskarżalnością odmowy uwzględnienia złożonego wniosku.

Drugi z poglądów wyrażonych w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych zakłada, że zażalenie na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest dopuszczalne i podlega rozpoznaniu przez sąd odwoławczy w innym równorzędnym składzie.

W postanowieniu z dnia 23 sierpnia 2017 r., III KZ 38/17, Sąd Najwyższy, opowiadając się za dopuszczalnością wniesienia zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, wywiódł ją z zawartego w art. 109 § 1 k.p.s.w. odesłania, które za pośrednictwem art. 82 § 1 k.p.s.w. każe w postępowaniu odwoławczym prowadzonym według procedury wykroczeniowej stosować art. 422 § 3 k.p.k. w pełnym brzmieniu, czyli również z jego ostatnim zdaniem, mówiącym o zażaleniu przysługującym na takie zarządzenie. Zajęte przez Sąd Najwyższy stanowisko wymagało wskazania sądu właściwego do rozpoznania zażalenia. Zdaniem składu orzekającego w tej sprawie nie jest takim sądem Sąd Najwyższy. W Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia brak jest bowiem przepisu, który – zgodnie z określoną w art. 15 § 2 k.p.s.w. właściwością funkcjonalną Sądu Najwyższego – powierzałby najwyższej instancji sądowej orzekanie w przedmiocie zażalenia na rozstrzygnięcie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia nie zawiera jednak żadnego innego unormowania, które określałoby właściwość sądu do rozpoznania zażalenia na zarządzenie prezesa sądu odwoławczego. Sąd Najwyższy uznał to za lukę prawną, którą należy wypełnić przez analogię z przepisu art. 14 § 1 pkt 2 k.p.s.w., co oznacza, że właściwy funkcjonalnie do rozpoznania omawianego zażalenia jest sąd odwoławczy w innym równorzędnym składzie. Identyczne stanowisko zaprezentowano w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 25 lutego 2016 r., II AKz 54/16, KZS 2016/3/48.

Podobny pogląd wyrażony został w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., II KZ 9/13, w którym wskazano, że Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do rozpoznawania w sprawach o wykroczenia zażalenia na odmowę przywrócenia terminu zawitego do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, a właściwy funkcjonalnie w tej sprawie jest sąd odwoławczy orzekający w ramach instancji poziomej. Wprawdzie przytoczone postanowienie dotyczy innej problematyki niż zaskarżalność zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, jednakże dotyczy kwestii dopuszczalności środka odwoławczego na zarządzenie, którego zaskarżalność, ze względu na charakter podejmowanej decyzji procesowej, powinna być traktowana analogicznie, jak w odniesieniu do odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego.

Poza orzeczeniami wymienionymi we wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zwrócić trzeba jeszcze uwagę na dwa inne publikowane postanowienia Sądu Najwyższego - postanowienie z dnia 4 września 2003 r., WZ 39/03 oraz postanowienie z dnia 12 października 2005 r., WZ 72/05. Orzeczenia te zostały wydane w sprawach, w których Sąd Najwyższy rozpoznał w Izbie Wojskowej zażalenia na zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego (wojskowego sądu okręgowego). Ze względu na to, że postanowienia te zapadły w układzie procesowym, który dawał Sądowi Najwyższemu – Izbie Wojskowej jednocześnie uprawnienia sądu apelacyjnego i Sądu Najwyższego (art. 15 § 3 k.p.s.w.), trudno byłoby na ich podstawie wnioskować o sposobie rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy problematyki właściwości funkcjonalnej sądu uprawnionego do rozpoznania wymienionego zażalenia. Nie ulega jednak wątpliwości, że są one wyrazem dopuszczalności zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego w sprawach o wykroczenia, a jednocześnie stoją w opozycji do stanowiska przewidującego rozpoznanie go przez sąd odwoławczy w innym równorzędnym składzie.

W literaturze przedmiotu prezentowany jest jednolity pogląd o niedopuszczalności zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o

sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego [zob. W. Kotowski, B. Kurzępa, Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz, Warszawa 2016, str. 521; P. Gensikowski, Postępowanie w sprawach o wykroczenia. Komentarz, Warszawa 2017, str. 420; K. Dąbkiewicz, Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz, Warszawa 2017, str. 442; P. Rogoziński (w:) A. Sakowicz (red.), Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz, art. 107, nb. 2, Legalis 2018; D. Świecki, Metodyka pracy sędziego w sprawach o wykroczenia, Warszawa 2012, str. 239].

W stanowisku Prokuratury Krajowej w sprawie wystąpienia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wniesiono o podjęcie uchwały następującej treści:

„Na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydane w postępowaniu toczącym się na podstawie ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tj. Dz.U. z dnia 2016 r., poz. 1713 ze zm.) zażalenie nie przysługuje.”

W uzasadnieniu tego stanowiska za trafny uznano pogląd o funkcjonowaniu w postępowaniu odwoławczym w sprawach o wykroczenia – w oparciu o odesłanie z art. 109 § 1 k.p.s.w. – art. 422 k.p.k. Odwołując się jednocześnie do specyfiki postępowania wykroczeniowego, wyrażającej się w uregulowaniu instytucji kasacji w inny sposób niż w procesie karnym, opowiedziano się za stanowiskiem negującym obowiązywanie na etapie postępowania odwoławczego dyspozycji ujętej w zdaniu drugim jego § 3.

Sąd Najwyższy w powiększonym składzie zważył, co następuje.

Przedstawiona przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego argumentacja w sposób oczywisty uzasadnia przyjęcie tezy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych szczebla apelacyjnego występują rozbieżności w wykładni art. 107 k.p.s.w. i art. 109 k.p.s.w., skutkujące w praktyce sądowej odmiennymi stanowiskami w przedmiocie zaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydanego w postępowaniu wykroczeniowym. Naświetlone rozbieżności są doniosłe i nie wynikają jedynie z odmiennego

stosowania prawa, lecz z jego odmiennej wykładni. Powyższe przemawia za podjęciem uchwały w trybie art. 60 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym.

Analizując treść przepisów zawartych w dziale X Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, trudno byłoby nie zauważyć, że sposób, w jaki ustawodawca uregulował postępowanie odwoławcze, nie jest doskonały. Wymownym przykładem braku dbałości o zachowanie legislacyjnej precyzji jest chociażby posłużenie się w art. 109 § 1 sformułowaniem „przepisy niniejszego rozdziału”, choć dział X, zatytułowany „Środki odwoławcze”, nie został podzielony na rozdziały.

Bez wątpienia, zachowaniu klarowności warstwy merytorycznej regulacji postępowania odwoławczego nie sprzyja zastosowana przez ustawodawcę metoda budowania konstrukcji normatywnej tego działu.

Zaznaczyć bowiem należy, że postępowanie odwoławcze w procedurze wykroczeniowej w niewielkim zakresie może korzystać z samodzielnego, ustanowionego tylko na jego potrzeby unormowania. W istocie rzeczy, normy regulujące wnoszenie i rozpoznawanie środków odwoławczych stanowią konglomerat przepisów własnych działu X Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz zawartych w tym Kodeksie przepisów dotyczących postępowania przed sądem pierwszej instancji, a także niektórych przepisów regulujących w Kodeksie postępowania karnego postępowanie przed sądem pierwszej instancji i postępowanie odwoławcze. W konsekwencji odczytanie istoty poszczególnych instytucji i określenie sposobu ich stosowania może powodować poważne trudności interpretacyjne. Już tylko z tego powodu, punktem wyjścia do rozstrzygnięcia wątpliwości, które zostały przedstawione Sądowi Najwyższemu, musi być ustalenie płaszczyzn normatywnych, do których należy kolejno sięgać w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie o to, czy na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydane w postępowaniu toczącym się według przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia przysługuje zażalenie.

Poza sporem pozostaje, że przy określaniu podstawy prawnej procedowania w fazie odwoławczej tego postępowania pierwszeństwo stosowania mają przepisy art. 103 – 108 k.p.s.w., które odnoszą się bezpośrednio do postępowania

odwoławczego w sprawach o wykroczenia i wprost regulują niektóre jego elementy. Ustalenie, że badana kwestia została całościowo unormowana w tych przepisach, wyklucza sięganie do przepisów spoza działu X Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Brak takiego unormowania każe posiłkować się wymienionymi enumeratywnie w art. 109 § 2 k.p.s.w. przepisami Kodeksu postępowania karnego. Choć to odesłanie ma charakter zewnętrzny, to w układzie przepisów art. 109 k.p.s.w. jest odesłaniem bliższym. Wyszczególnione w § 2 tego artykułu przepisy, które w swej pierwotnej funkcji regulują materię postępowania odwoławczego w sprawach o przestępstwa, stanowią naturalne uzupełnienie bazy normatywnej działu X Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Stwierdzenie, że podlegająca rozstrzygnięciu kwestia nie została uregulowana ani przepisami własnymi działu X Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, ani stosowanymi odpowiednio przepisami procedury karnej, wymienionymi w art. 109 § 2 k.p.s.w., pozwala na korzystanie z przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia dotyczących postępowania przed sądem pierwszej instancji. Cechą zawartego w art. 109 § 1 k.p.s.w. dalszego odesłania wewnętrznego o charakterze ogólnym jest uruchomienie zawartych w dziale VIII tego Kodeksu przepisów odsyłających, w tym mającego istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia postawionego we wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego problemu art. 82 § 1 k.p.s.w., który przewiduje odpowiednie stosowanie art. 422 k.p.k.

Patrząc z tej perspektywy na kwestię zaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, zauważyć trzeba, że przepisy działu X Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w sposób wyczerpujący regulują jedynie zakres odstępstwa od wyrażonej w art. 36 § 2 k.p.s.w. zasady uzasadniania z urzędu orzeczeń wydanych w wyniku rozpoznania środka zaskarżenia. Ustawodawca, zastrzegając w art. 107 § 2 k.p.s.w., że uzasadnienie wyroku utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji sporządza się wyłącznie na wniosek strony, jednoznacznie wskazał, iż we wszystkich pozostałych przypadkach uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego sporządza się z urzędu. Jest to o tyle ważne, że już w

tym miejscu pozwala stwierdzić, iż ujęty w rozważanym zagadnieniu problem dotyczy wyłącznie wyroku sądu odwoławczego utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. Pozostałe wyroki – kasatoryjny i reformatoryjny uzasadniane są z urzędu, a Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia nie przewiduje dla stron uprawnienia do wnoszenia od nich nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Stąd też złożenie przez stronę pisma procesowego oznaczonego jako wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, innego niż utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji, odczytywać należy jako korzystanie z możliwości, którą daje jej przepis art. 157 § 1 k.p.k. w zw. z art. 38 § 1 k.p.s.w. – tj. żądania nieodpłatnego wydania jednego uwierzytelnionego odpisu każdego orzeczenia wraz z uzasadnieniem, jeżeli je sporządzono.

Ograniczając zatem pole prowadzonych rozważań do wyroku sądu odwoławczego utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji, stwierdzić należy, że aspekty procesowe złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia takiego wyroku nie zostały uregulowane przepisami art. 103 – 108 k.p.s.w. i przepisami wymienionymi w art. 109 § 2 k.p.s.w. w taki sposób, aby wyłączać możliwość korzystania z odesłania zawartego w art. 109 § 1 k.p.s.w. Przepisy te nie określają chociażby organu uprawnionego do kontroli warunków formalnych wniosku i sposobu stwierdzenia, że nie zostały one spełnione. Oznacza to, iż nie można podzielić poglądu o całościowym uregulowaniu kwestii sporządzenia uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego na poziomie unormowania wyznaczonego treścią art. 107 k.p.s.w. i zakresem odesłania z art. 109 § 2 k.p.s.w. O słuszności tego poglądu nie przekonuje w szczególności to, że ten ostatni przepis nie przewiduje odpowiedniego stosowania art. 422 k.p.k., nie odwołując się do niego bezpośrednio lub poprzez odesłanie do art. 457 k.p.k.

Zauważyć przecież należy, że art. 422 k.p.k. jest przepisem dotyczącym postępowania przed sądem pierwszej instancji, co sprawia, że jego nieobecność wśród wyliczonych w art. 109 § 2 k.p.s.w. przepisów, przejętych wyłącznie z działu IX Kodeksu postępowania karnego, zatytułowanego „Postępowanie odwoławcze”, wydaje się zrozumiała i nie może być postrzegana jako celowy zabieg ustawodawczy. Tak samo ocenić należy pominięcie w tym zestawieniu przepisu art.

457 k.p.k. Wobec tego, że regulowana tym przepisem materia odwoławcza została odmiennie unormowana w art. 107 k.p.s.w., wskazanie zakresu odpowiedniego stosowania art. 457 k.p.k. musiałoby się ograniczać wyłącznie do zawartego w nim odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów art. 422 i 423 k.p.k.

Znamiennym jest, że w żadnym z zaprezentowanych wcześniej orzeczeń nie neguje się dopuszczalności wydania przez prezesa sądu odwoławczego zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku. Przy założeniu kompletności unormowania zawartego w art. 107 k.p.s.w. wydanie takiego zarządzenia byłoby pozbawione podstawy prawnej.

W tym stanie rzeczy nie ulega wątpliwości, że w postępowaniu odwoławczym w sprawach o wykroczenia znajduje zastosowanie przepis art. 422 k.p.k., do którego za pośrednictwem art. 82 § 1 k.p.s.w. odsyła art. 109 § 1 k.p.s.w. Otwartą pozostaje jedynie kwestia odczytania, w jakim zakresie dyspozycja tego przepisu, poprzez jej „odpowiednie stosowanie”, może kształtować postępowanie odwoławcze w sprawach o wykroczenia.

Prawdą jest, iż odesłanie do art. 422 k.p.k. odnosi się do całego przepisu, a zatem obejmuje również § 3, określający decyzję procesową podejmowaną przez prezesa sądu w przypadku stwierdzenia złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku po terminie, przez osobę nieuprawnioną lub zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2 k.p.k. i przewidujący zażalenie na wydane w tym przedmiocie zarządzenie.

W sytuacji gdy ustawodawca nie każe stosować przepisu art. 422 k.p.k. wprost, ale odpowiednio – a więc z uwzględnieniem specyfiki procedury wykroczeniowej – nie można traktować odesłania do pełnego brzmienia tego przepisu jako przeniesienia na grunt postępowania w sprawach o wykroczenia całości zawartych w nim unormowań. Wobec tego, że przepis art. 422 § 3 k.p.k. jest przepisem regulującym postępowanie przed sądem pierwszej instancji, „przystosowanie” go do funkcji normy określającej sposób procedowania w postępowaniu odwoławczym w sprawach o wykroczenia wymaga w pierwszym rzędzie zwrócenia uwagi na aspekty funkcjonalne i systemowe roli, którą ma do spełnienia. Stosowanie przepisu w sposób „odpowiedni” nie może być rozwiązaniem dysfunkcyjnym, nieracjonalnym, burzącym spójność systemu

przepisów, które ma uzupełniać i nie dającym się pogodzić ze specyfiką oraz celami postępowania, któremu ma służyć.

Kierując się powyższym, stwierdzić trzeba, że na etapie postępowania odwoławczego w sprawach o wykroczenia znajdzie zastosowanie zdanie pierwsze przepisu art. 422 § 3 k.p.k. Wskazane w nim wydanie przez prezesa sądu zarządzenia odmawiającego przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku złożonego przez osobę nieuprawnioną, po terminie lub jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2 k.p.k. stanowi logiczne i konieczne dopełnienie dyspozycji przepisu art. 107 § 2 k.p.s.w. Nie ma natomiast takiego charakteru przewidziana w zdaniu drugim przepisu art. 422 § 3 k.p.s.w. możliwość złożenia zażalenia na to zarządzenie.

Nie można pominąć tego, że na podstawie odesłania z art. 109 § 2 k.p.s.w. w postępowaniu wykroczeniowym ma odpowiednie zastosowanie art. 426 k.p.k. przewidujący, że od orzeczeń sądu odwoławczego nie przysługuje środek odwoławczy, chyba że ustawa stanowi inaczej (§ 1). W przypadkach przewidzianych w przepisach art. 426 § 2 k.p.k. i art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.s.w. ustawa przewiduje zaskarżalność postanowień wydanych przez sąd odwoławczy w toku postępowania odwoławczego. Należy zatem przyjąć, że zaskarżalność zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego, powinna wynikać również wyraźnie z przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Uznanie niedopuszczalności zaskarżania orzeczeń i zarządzeń wydawanych w toku postępowania odwoławczego za generalną zasadę, wyznacza też kierunek rozstrzygnięcia występujących w tym zakresie wątpliwości.

Równie ważne dla określenia zakresu stosowania przepisu art. 422 § 3 k.p.k. w wykroczeniowym postępowaniu odwoławczym jest właściwe odczytanie znaczenia, jakie posiada w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji złożenie wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Wniosek ten – nie bez przyczyny określany w praktyce mianem „zapowiedź apelacji” – nie tylko aktywuje realizację uprawnienia strony do zapoznania się z przedstawionymi w formie pisemnej powodami wydania wyroku, ale stanowi też istotny element procedury odwoławczej. Spełnienie warunków, od których uzależnione jest

skuteczne złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, otwiera bowiem stronie drogę do wniesienia apelacji. O tym, że rygorizm cechujący złożenie wniosku o uzasadnienie wyroku jest determinowany jego rolą w systemie kontroli instancyjnej świadczy najwymowniej to, że nawet wtedy, gdy uzasadnienie wyroku jest sporządzane niezależnie od woli strony i nie widzi ona potrzeby zapoznawania się z treścią pisemnego uzasadnienia wyroku, chcąc zachować prawo do zaskarżenia wyroku, musi w terminie przewidzianym do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku złożyć wniosek o jego doręczenie (art. 422 § 1 k.p.k. w zw. z art. 82 § 1 k.p.s.w.) albo wnieść apelację (art. 105 § 2 k.p.s.w.).

Stąd też jest w pełni zrozumiałym, że pozostawienie zarządzenia odmawiającego przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku i tym samym uniemożliwiającego wniesienie środka odwoławczego bez możliwości zaskarżenia nie byłoby do pogodzenia z konstytucyjnym standardem dwuinstancyjności postępowania sądowego.

W przypadku zaskarżenia wyroku sądu odwoławczego kasacją w sprawach karnych, także warunkiem jej skutecznego wniesienia jest złożenie wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem (art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k.). Dlatego też na odmowę przyjęcia wniosku przysługuje zażalenie (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2013 r., I KZP 26/12, OSNKW 2013, z. 4, poz. 27). W sprawach o wykroczenia, w których – w przeciwieństwie do postępowania karnego – kasacja stron jest niedopuszczalna, wydanie zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie odbiera stronie szansy na skorzystanie z tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Odpada zatem przesłanka uzasadniająca poddanie tej decyzji prezesa sądu kontroli odwoławczej.

Zwrócenie się do sądu odwoławczego o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku może służyć jedynie celom informacyjnym, a to w warunkach art. 107 § 2 k.p.s.w. nie stanowi argumentu przesądzającego o dopuszczalności zażalenia na zarządzenie odmawiające przyjęcia złożonego w tym przedmiocie wniosku. Nie negując znaczenia, jakie może mieć dla strony uzyskanie uzasadnienia wyroku sporządzonego w formie urzędowego dokumentu,

ułatwiającego jej analizowanie i zrozumienie stanowiska sądu, podkreślić należy, że zarządzenie o odmowie przyjęcia wymienionego wniosku nie tylko nie pozbawia strony prawa do poznania motywów rozstrzygnięcia swojej sprawy, ale też nie ogranicza go w stopniu nieakceptowalnym. Strona, korzystając z uprawnień, które dają jej przepisy art. 106 § 1 i 2 k.p.s.w., osobiście lub za pośrednictwem obrońcy, ma możliwość zapoznania się z podanymi ustnie, po ogłoszeniu wyroku, najważniejszymi jego powodami. Co więcej, wnioskowy tryb sporządzenia uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego dotyczy wyłącznie wyroku utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji, a więc orzeczenia stabilizującego rozstrzygnięcie, którego motywy są stronie znane. Dokonanie jakiegokolwiek zmiany w zaskarżonym orzeczeniu obliguje sąd odwoławczy do sporządzenia uzasadnienia swojego wyroku z urzędu.

Również uznanie terminu z art. 107 § 2 k.p.s.w. za termin zawity, pozwala go przywrócić, jeżeli strona z przyczyn od niej niezależnych nie mogła spełnić określonego w wymienionym przepisie warunku skutecznego złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku.

W konsekwencji należy przyjąć, że zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego złożonego w trybie art. 107 § 2 k.p.s.w. jest niezaskarżalne.

Słuszność tej tezy potwierdza treść przepisów regulujących właściwość sądów orzekających w sprawach o wykroczenia. Regulacja kodeksowa, która z założenia powinna stanowić całościową, kompletną i wewnętrzną spójną regulację, nie przewiduje kompetencji do rozpoznania zażalenia na wymienione wyżej zarządzenie prezesa sądu odwoławczego ani w zakresie właściwości Sądu Najwyższego, ani sądu apelacyjnego i sądu okręgowego.

Nie ulega wątpliwości, że sądem uprawnionym do rozpoznania takiego zażalenia nie może być Sąd Najwyższy, któremu przepis art. 15 § 2 k.p.s.w. nadaje w postępowaniu wykroczeniowym status sądu kasacyjnego i organu powołanego do rozpoznawania innych spraw przekazanych mu przez ustawę. Z uwagi na pozycję ustrojową, Sąd Najwyższy, konstytucyjnie usytuowany poza strukturą sądów powszechnych, nie jest w stosunku do nich sądem odwoławczym. Sprawia to, że jego funkcje odwoławcze ograniczone są do wypadków wyraźnie

wskazanych w ustawie i w istocie rzeczy nie jest uprawniony do rozpoznawania środków odwoławczych wnoszonych od tych decyzji sądów powszechnych, które nie zostały wydane w trybie przedkasacyjnym (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2013 r., I KZP 26/12, OSNKW 2013, z. 4, poz. 27; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2014 r., III KZ 45/14, LEX nr 1551521 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., V KZ 66/07, LEX nr 476337). Zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku z art. 107 § 2 k.p.k. pozostaje bez znaczenia dla możliwości wniesienia kasacji, a zatem nie uzasadnia poddawania go kontroli przez sąd kasacyjny.

Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia nie uprawnia również do jej przeprowadzenia sądu apelacyjnego. Przepis art. 15 § 1 k.p.s.w. powierza temu sądowi rozpoznawanie środków odwoławczych wyłącznie od orzeczeń i zarządzeń, które zostały wydane przez sąd okręgowy w pierwszej instancji. Zarządzenie odmawiające przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie spełnia tego kryterium.

Ustawowego upoważnienia do rozpoznania zażalenia na takie zarządzenie nie posiada też sąd okręgowy. Z mocy art. 14 § 1 pkt 1 k.p.s.w. sąd ten jest właściwy do rozpoznania apelacji oraz zażaleń na postanowienia i zarządzenia zamykające drogę do wydania wyroku.

Wobec tego, że przepisy określające w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia właściwość sądu są precyzyjne i jednoznaczne w swej wymowie, nie ma podstaw, aby brak wskazania sądu kompetentnego do rozpoznania zażalenia na zarządzenie wydane przez prezesa sądu odwoławczego w trybie stosowanego odpowiednio art. 422 § 3 k.p.k. traktować inaczej niż wyraz niezaskarżalności tego zarządzenia i upatrywać w nim rzeczywistą lukę w prawie, którą należy wypełnić, korzystając z analogii *legis*. Tym bardziej, że wynikiem takiego zabiegu byłoby wykreowanie w sądzie odwoławczym tzw. instancji poziomej, która jako odstępstwo od zasady niezaskarżalności orzeczeń tego sądu ma charakter wyjątku, dopuszczanego wyraźnym wskazaniem ustawodawcy.

Domknięcie toku prowadzonych rozważań wymaga jeszcze odniesienia się do sygnalizowanych w wystąpieniu Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wątpliwości interpretacyjnych, mogących wynikać ze szczególnego uregulowania

sytuacji złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku w przypadku, gdy przebieg rozprawy jest utrwalany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, a uzasadnienie wyroku zostało przedstawione wyłącznie w formie ustnej, bezpośrednio po jego ogłoszeniu.

Nie były one poruszane wcześniej, gdyż charakter instytucji uzasadnienia wyroku przedstawionego wyłącznie w formie ustnej, która została wprowadzona do procedury wykroczeniowej ustawą z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 2014 r., poz. 579) lokuje problematykę składania przez stronę wniosku o sporządzenie i doręczenie przekładu uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego przedstawionego w formie ustnej poza zakresem pytania postawionego we wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Pozwala też stwierdzić, iż przepisy art. 107 § 2a k.p.s.w. oraz art. 82 § 6 i 7 k.p.s.w. w zw. z art. 109 § 1 k.p.s.w. stanowiące odrębną regulację ustnej formy uzasadniania wyroku, nie tworzą takiego kontekstu normatywnego, który mógłby mieć istotne znaczenie dla wykładni przepisów regulujących postępowanie wywołane złożeniem wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego.

Wniosek o sporządzenie i doręczenie przekładu uzasadnienia wyroku, o którym mowa w art. 107 § 2a k.p.s.w. ma zupełnie inny charakter niż wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji, co powoduje, że złożenie wniosku o sporządzenie i doręczenie przekładu przedstawionego w formie ustnej uzasadnienia wyroku utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji, nie może być postrzegane jako dokonanie czynności procesowej równoznacznej ze złożeniem wniosku w trybie art. 107 § 2 k.p.s.w. Wobec tego, że możliwość przedstawienia uzasadnienia w formie ustnej dotyczy każdego wyroku sądu odwoławczego, a więc także tego utrzymującego w mocy zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji, złożenie wniosku o sporządzenie i doręczenie przekładu uzasadnienia wyroku przedstawionego w formie ustnej - w przeciwieństwie do wniosku z art. 107 § 2 k.p.s.w. - nie kreuje sytuacji warunkującej sporządzenie uzasadnienia wyroku. To uzasadnienie, które strukturą i treścią musi odpowiadać wymogom normatywnym określonym w art. 107 § 3 k.p.s.w. już istnieje, zostało przedstawione w formie ustnej, a strona może otrzymać jego

przekład. W przypadku odmowy strona ma także prawo do otrzymania zapisu dźwięku z rozprawy na informatycznym nośniku danych (art. 37b § 2 k.p.s.w.).

Z uwagi na to, że przepisy działu X Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia nie regulują całościowo problematyki procesowej związanej z przedstawieniem uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wyłącznie w formie ustnej, również w tym zakresie koniecznym jest odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących postępowania przed sądem pierwszej instancji. Specyfika wymienionej instytucji, posiadającej na poziomie postępowania przed sądem pierwszej instancji własne unormowanie kwestii składania wniosku o sporządzenie i doręczenie przekładu uzasadnienia wyroku przedstawionego w formie ustnej, a także wydania przez prezesa sądu zarządzenia odmawiającego przyjęcia tego wniosku i trybu jego zaskarżenia, wyłącza stosowanie w postępowaniu odwoławczym przepisu art. 422 § 3 k.p.k. W tym przypadku odesłanie z art. 109 § 1 prowadzi do art. 82 § 7 k.p.s.w. – stosowanego odpowiednio, a zatem z uwzględnieniem omawianych wcześniej uwarunkowań zaskarżalności orzeczeń sądu odwoławczego w postępowaniu wykroczeniowym.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi jak w uchwale.